

СИНДИКАТ НА БЪЛГАРСКИТЕ УЧИТЕЛИ
ИЗПЪЛНИТЕЛЕН КОМИТЕТ
SYNDICAT DES ENSEIGNANTS BULGARES

София 1000 , ул. "Ген. Паренсов" N 11
Тел: 9 877-818 Факс:9 881-794; 9 863-315
E-mail: sbu_centrala@abv.bg

11 Rue "Parenssov" , 1000 Sofia
tel: 9 877-818 fax:9 881-794; 9 863-315
E-mail: sbu_centrala@abv.bg

СТАНОВИЩЕ

на Синдикат на българските учители

Относно: Законопроект за предучилищното и училищното образование,
внесен на 21.11.2014 г. в 43-то Народно събрание (№ 454-01-51)

1. Считаме, че в новото наименование на закона задължително трябва да присъства и една от основните функции на училищното образование – **възпитателната** и предлагаме то да бъде: **„Закон за предучилищното и училищното образование и възпитание“**.

2. Синдикатът на българските учители предлага в чл. 5 да се добави като първа цел: **Съхраняване на българската идентичност**. Останалите цели да се преномерират.

3. Законът предвижда 18 държавни образователни стандарта. Считаме, че е необходимо при обсъждането на закона да бъдат представени и проектите на стандарти, в противен случай не би могъл той да бъде оценен в своята цялост и пълнота.

4. Предучилищната подготовка е изключително важен етап в образователната система. Това е времето в което детето се социализира, приучава се за живот и работа в колектив, различен от семейството, подготвя се за училище, усвоява български език, ако не е майчин за него. По тази причина в редица европейски страни задължителната предучилищна подготовка да се изтегля към по-ранна детска възраст – 4, дори 3 години. Имайки предвид всичко това и променящата се структура на населението в страната, при която за 38% от децата майчиният език не е български **предлагаме в чл. 8, ал. 1 да се запише не 5, а 4 годишна възраст** на детето.

5. Като имаме предвид големия обществен интерес към предлаганата промяна в структурата на образователните степени и значимостта на една подобна реформа, предлагаме да бъдат представени за обсъждане и държавните образователни стандарти за учебните планове, за да се визуализира предлаганата структура.

6. Предлагаме в чл. 28, ал. 2 с текст : „Автономията на училищата, детските градини, центровете за личностно развитие и подкрепа се изразява в правото:” - да се извършат следните промени - в т. 3 – „ да избират организацията, методите и средствата на обучение за осигуряване на качествено образование;” – след „обучение” да се добави „и възпитание”.

7. При разделянето на училищата на „неспециализирани“ и „специализирани“ (чл. 36) считаме, че терминът „неспециализирани“ е крайно неподходящ за най-многобройния вид училища, които са включени към него и предизвиква към негативни асоциации. Предлагаме вместо него да се използва „общообразователни“.

Предлагаме да се възстанови терминът „техникум“ за образователната институция предоставяща професионално образование. В чл. 37, ал. 1 да се включи т. 4 „техникуми“, а т. 4 и 5 стават съответно 5 и 6. В ал. 2 на същия член да отпадне „професионални гимназии“ като се замени с „непрофилирани“.

Предлагаме да се включи текст гарантиращ съхраняването учикалността на езиковите и математическите гимназии.

8. Не приемаме идеята за пълно ликвидиране на т.н. „помощни училища“. Практика в европейските страни е да съществуват подобни училище, в които се обучават деца с определена степен на увреждания и които директното интегриране в масовото училище е по-скоро противопоказно. Предлагаме в чл. 43, ал. 1 т. 1 да се добави „и за ученици със средна степен на умствена изостаналост“, както и да отпадне § 10 от Преходните и заключителни разпоредби на закона.

9. Не приемаме предвиденото в чл. 50, ал. 3 финансиране на частното образование за сметка на държавния бюджет в момент, когато страната е в сериозна икономическа криза и средствата от бюджета са недостатъчни за задоволяване нуждите на държавните и общински училища и детски градини.

При осигуряване финансиране чрез Единен разходен стандарт на частните детски градини и училища, то държавните и общински такива се поставят в неравностойно положение и са реално дискриминирани – на тях по закон им е забранено събирането на такси, а позволените им „собствени приходи” от наеми и други дейности в никакъв случай не са съизмерими като обем.

Имайки предвид това, предлагаме цитираното финансиране да се отложи, като се запишат ясни условия за въвеждането му:

В преходните и заключителни разпоредби да се включи запис, според който „финансирането на частните детски градини и училища от държавния бюджет може да започне от годината, в която разходите за системата на образованието като процент от БВП надхвърлят 5%“ .

В чл. 39 да се въведе нова алинея (4) -

(4) Частните детски градини и училища:

1. самостоятелно определят такси за отглеждане, възпитание и обучение на децата и учениците, като ги съобразяват с получената държавна субсидия

2. освобождават от заплащане на такса не по-малко от 4% от приетите деца и/или ученици

3. при назначаване и освобождаване на учителите и приравнените към тях длъжности, при определяне на минималните работни заплати и на платения годишен отпуск стриктно спазват разпоредбите на Кодекса на труда и на Колективния трудов договор за системата на средното образование.

В чл. 328 да се създаде **нова ал. 2** със съдържание –

„(2) При издаването на разрешение по ал. 1 министърът на образованието и науката задължително се съобразява с европейската тенденция за равен достъп до безплатно, качествено държавно образование и допускане на алтернативни форми на частно образование не повече от три процента спрямо цялата училищна система”;

Досегашни алинеи 2-4 да стават съответно 3-5.

10. В раздел III към глава четвърта (чл. 51 и чл. 52) да се включи определянето на **средищни и на защитени детски градини** по аналогия със средищните и защитените училища.

11. Предлагаме по-ясно регламентиране положението на Центровете за личностна подкрепа в следните пунктове:

А) Към чл. 26 да се запише: **Надгражда и развива знания, умения, компетентности** в областта на науката, технологиите, изкуствата и спорта.

Б) Във връзка с чл. 31 след Център за подкрепа за личностно развитие в чл. 48, ал. 1, т.1, с тире да се добави **Детски комплекс**.

В) Във връзка с чл. 48, алинея 7 да се разпишат правила за съдържанието на правилниците / типови правилници / на Центровете за подкрепа за личностно развитие и да се определи процедура за утвърждаването им.

Г) Във връзка с чл. 196, ал. 1 да се конкретизира, че това не се отнася за дейностите по чл. 48, ал.1, т.1.

Д) **Да се въведе единен разходен стандарт за издръжка на дете в група в Центровете за подкрепа за личностно развитие и Детските комплекси.**

Е) В ДОС да се конкретизира коя обща подкрепа се финансира от държавния бюджет и коя не се финансира от него. Да не се въвеждат такси за обучение в Центровете за подкрепа за личностно развитие, което е в противоречие с равния достъп на децата до образование и възпитание, както и с Конституцията на Република България за безплатно образование.

12. Предлагаме чл. 92, ал. 3 с текст: „Училищният учебен план се утвърждава със заповед на директора и не може да се променя през учебната година.” – да добие следния вид:

„Училищният учебен план **се одобрява от Педагогическия съвет**, утвърждава се от директора на училището и не може да се променя през учебната година.”

13. Предлагаме в чл. 110, ал. 1 т. 2 да **отпадне** – не бива да се позволява самостоятелната форма на обучение да замества училищното образование.

14. Считаме, че възможността, която предоставя чл. 122, ал. 1 за преминаване от начален към прогимназиален етап на основното образование без да бъде покрит установения с ДОС минимум знания, умения и компетентности е най-малко неуместна. **Предлагаме за IV клас след допълнителната работа по ал. 2 да се провежда отново външно оценяване и ако не е покрит ДОС да се повтаря класа.**

15. В раздел ”**Познавателни книжки, учебници и учебни помагала**” - е записано, че министърът одобрява всички проекти на учебници и учебни книжки, за които въз основа на оценяването е установено, че отговарят на държавния образователен стандарт за учебниците, познавателните книжки и учебните помагала.

Считаме, че този плуралистичен подход за одобряване на неограничен брой учебници ще затрудни системата и е по-уместно да бъде използван досега действащия модел за одобряване на учебници и учебни помагала. В този смисъл предлагаме в чл. 156 ал. 2 да добие следния вид:

„(2) Вторият етап от оценяването се извършва въз основа на избор **на три** проекта на учебник, направен във всяко училище, в което се изучава съответният учебен предмет в съответния клас.”

В чл. 158 ал. 2 изразът „одобрява всички проекти” да се замени с **„одобрява до три проекта”**

16. Считаме, че глава 8 – „Признаване, приравняване и валидиране на резултати от ученето“ запълва една празнина в нормативната уредба до момента, но не бива в съществуващата образователна система да се дава възможност неформалното обучение и информалното учене да бъдат напълно равностойни на училищното образование.

В тази връзка предлагаме в чл. 164, ал. 4 да добие следния вид: **„При условията и по реда на тази глава може да се валидират компетентности на лица, които имат придобито минимум основно образование“.**

17. В раздел „Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците” е записано, че детските градини и училищата са длъжни да приемат деца и ученици със СОП като нормата е до 3 деца/ученици в група или клас - чл.190, ал. 2.

Считаме, че е необходимо да се диференцират видовете СОП и спрямо това да се определи броят на тези деца в паралелка/група. Необходимо е и да се запази досега действащото правило при включване на деца със СОП паралелката/групата да се формират при минимален брой ученици/деца, като се осигури допълнително финансиране за компенсация на нереализирания пълен прием.

Конкретният текст предлагаме да добие следния вид - **„(2) В група в детска градина и в паралелка в училище може да се обучават до 2 деца и 1 ученик със специални образователни потребности съответно в група или паралелка.“**

18. Синдикатът на българските учители категорично настоява да се заложи в закона регламентирането на учителската професия като регулирана професия. Настояваме също така за утвърждаване на термина „учител“ в духа на Препоръка № 66/05.10.1966 г. на Организацията на Обединените нации за образование, наука и култура (ЮНЕСКО), като не се допуска замяната му с „педагогически специалист“. Учителите са лица, които в съответствие с придобитото образование и професионална квалификация заемат длъжности в системата на предучилищното и училищно образование и изпълняват дейности, свързани, както с обучението и възпитанието на децата и учениците, подкрепата на личностното им развитие и на социализацията им, консултирането на учениците и на родителите, така също и с управлението на детските градини, училищата и центрове за личностно развитие и подкрепа. „Директор“ е длъжност и тя също се заема от лице, което е учител. В тази връзка предлагаме наименованието на глава единадесета да бъде само „УЧИТЕЛИ“, да се уеднакви терминологията в нея, като за изброените в чл. 209 длъжности се използва приравняването им към длъжността „учител“, както е в редица действащи в момента нормативни документи.

19. Във връзка с това, че учителска длъжност само по изрично изключение може да се заеме от лице без придобита професионална квалификация „учител“ предлагаме ал. 8 в чл. 211 да бъде променена така :

(8) В случаите по ал. 5, 6 и 7 лицето се задължава в двугодишен срок от назначаването на работа да придобие професионална квалификация „учител“, а работодателят изготвя и реализира план за подпомагане извършващата се професионална квалификация“.

Въвежда се нова ал. 9 : **„В случаите по ал. 4 училището изготвя и реализира план за придобиване на педагогически компетентности от съответното лице“.**

20. Не можем да се съгласим с грубо дискриминационния текст на чл. 213 от глава „Учители“. Предлагаме той да добие следния вид – „Чл. 213. (1) Не може да заема длъжност на учител лице, което е:

1. осъдено на лишаване от свобода с влязла в сила ефективна присъда за умишлено престъпление;

2. лишено от право да упражнява професията;

(2) При възникване на обстоятелство по ал. 1, трудовото правоотношение с учителя се прекратява.”

21. Считаме, а и това е отразено във всички предложения получени от учители, учителски колективи и синдикални организации от страната, че **директорската длъжност трябва да бъде мандатна**. В тази връзка предлагаме в **чл. 215** да се включи нова алинея –

„(6) Трудовите взаимоотношения със спечелилия конкурса по ал. 5 се уреждат при условията на чл. 68, ал. 1, т. 1 от Кодекса на труда за период от 4 години. При получена най-висока оценка при атестирането по чл. 229, ал. 1 договорът може да се продължи за още най-много 4 години.”

Ал. 6 и 7 стават съответно 7 и 8.

22. В **чл. 217, ал. 1: в т. 1 да бъде добавено „пред и от децата, учениците и другите участници в образователния процес“**

23. Считаме, че действащата в момента пет степенна скала за ПКС е доказва своята ефективност и в по-пълна степен отговаря на принципа за учене през целия живот и за непрекъснато повишаване на квалификацията.

Поради това предлагаме чл. 223, ал. 1 да добие вида – „Въз основа на достигнатото равнище на квалификация учителите и приравнените към тях длъжности могат да придобиват **последователно пета, четвърта, трета, втора и първа** професионално-квалификационни степени.”

24. В чл. 225, ал. 2 предлагаме да се включи **нова т.4 : ”учител – наставник”**. В стандарта за „статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти” да се регламентира намален норматив за учителите-наставници, както и увеличено заплащане на труда;

25. Оценяваме атестирането като изключително важен и отговорен процес и поради това предлагаме промени в чл. **226**, който да добие следния вид:

(1) Атестирането е процес на оценяване съответствието на дейността на учителите и приравнените длъжности с професионалния им профил, както и със стратегията за развитие на детската градина и на училището.

(2) Атестирането на учителите и приравнените длъжности, включително директорите се извършва на **всеки четири години**.

(3) Атестирането се извършва от атестационни комисии. Съставът на комисиите, критериите за атестиране и процедурата по атестирането се определят в държавния образователен стандарт за статута и развитието на педагогическите специалисти и директорите.

(4) В състава на атестационната комисия задължително се включват представители на Обществения съвет, на педагогическия съвет, на финансиращия орган и на синдикалните и работодателските организации.

(5) Освен за кариерното развитие оценката от атестирането може да служи и за насочване за повишаване на квалификацията и поощряване на педагогическия специалист.

(6) **При получена най-ниска оценка** от атестирането работодателят заедно с атестационната комисия:

1. правят анализ на причините довели до ниската оценка;
2. изработват план за методическо и организационно подпомагане на получилия ниска оценка учител;
3. определят наставник/наставници, които да осъществят методическата и организационна подкрепа;
4. представят в РУО/МОМН в едномесечен срок от провеждането на атестирането документите по т. 1, 2 и 3;

(7) В случаите по ал. 6 повторно атестиране на лицето се извършва не по-късно от една година след предприемане на мерките по т. 1, 2 и 3;

(8) Ако при атестирането по ал. 7 отново е получена най-ниска оценка лицето се освобождава от длъжност при условията на чл. 328, ал. 1, т. 5 от Кодекса на труда

26. Предвид важността на предложената нова структура – „Обществен съвет” и нейната отговорност за развитието на образованието на местно равнище, считаме, че в състава му трябва да има включени и представители на национално представените синдикати.

Конкретно – в чл. 263, ал. 1 след изрече „съответната институция да се добави – **„както и представили на национално представените синдикати.”**

27. В глава „Финансиране и имущество” предлагаме следните допълнения:

Текстът чл. 279 става ал. 1;

Създават се **нови:**

ал. 2 с текст - „До началото на бюджетната 2018 г. процентът от БВП отделян за сектор образование да достигне **5 %**”.

ал. 3 с текст - „Трудово възнаграждение на учителите и приравнените към длъжността „Учител“ съответства на значимостта на професията, като работната заплата е не по-ниска от **20%** над средната брутна работна заплата за страната“;

ал. 4 с текст - „При пенсиониране учителите и приравнените към длъжността „Учител“ получават обезщетение в размер на не по-малко от **10** брутни работни заплати“.

В чл. 280, ал. 1 при определяне единните стандарти освен броят на децата и учениците да се включат като постоянни компоненти изпълнението на училищния учебен план и броят на групите и

паралелките в училището/детската градина или центърът за подкрепа на личностното развитие.

В чл. 280, ал. 4 се добавя ново изречение: „Размерът на допълнителното финансиране се индексира ежегодно с коефициент съответстващ на увеличението на средствата съгласно чл. 279.

В чл. 280, ал. 6 в края на първото изречение след израза „по съответна дейност” да се добави - „и с представители на национално представителните синдикални организации.”

Председател:

(д.ик.н. Янка Такева)